

Misjonarze, migranci i gospodarze. Pentekostalizm, „Inny” i aktywizm we współczesnej Polsce

CEL: Badania mają na celu spojrzenie na pentekostalizm jako mniejszościowy a jednocześnie znaczący ruch w polskim krajobrazie religijnym. Przede wszystkim badanie pentekostalizmu, jako ruchu alternatywnego do dominującego katolicyzmu, umożliwi niehegemoniczny wgląd w przemiany i kryzysy społeczno-religijne w Polsce.

Głównym przedmiotem badań są zmiany wyobrażeń społecznych i związanych z nimi praktyk, które dokonały się w ostatniej dekadzie w ruchu zielonościowym w Polsce, głównie za sprawą „Innych”: migrantów, przybyszy, gości z Globalnego Południa i Ukrainy. W szczególności zaś interesują mnie takie zmiany, które przekładają się na konstruowanie przestrzeni społecznych w kontrapunkcie do hegemonii narodowego katolicyzmu, np. konstruowanie alternatywnych modeli przynależności, obywatelstwa oraz szeroko rozumiany aktywizm.

Jednym z narzędzi, wokół którego strukturyzuje się problem badawczy jest pojęcie „Innego”. Może być on rozumiany zarówno jako część doświadczenia polskiego pentekostalizmu oraz „Inny” reprezentowany przez migrantów, będących w równym stopniu nowym wyzwaniem dla polskich grup zielonościowych, jak i dla ogółu polskiego społeczeństwa. Dlatego moje zainteresowanie pentekostalnym „Innym”, umieszczone jest w kontekście nowej dynamiki migracyjnej, będącej częścią doświadczenia wielu zielonościowych wspólnot w Polsce. Interesuje mnie jak to doświadczenie przekłada się na zaangażowanie obywatelskie i aktywizm oraz w jakim stopniu wpływa na konstruowanie nowego typu społecznej wyobraźni i praktyki życia codziennego, tworząc nowe przestrzenie mediacji z hegemonicznym narodowym katolicyzmem.

UZASADNIENIE: Ruch zielonościowy w Polsce charakteryzuje dynamiczny rozwój, ale jednocześnie jest on marginalny w stosunku do dominującego religijnie i politycznie katolicyzmu, stąd w krajobrazie społeczno-religijnym zielonościowcy są w Polsce „Innym”. Dodatkowo, pentekostalna transnarodowość i mobilność, charakterystyczna dla ruchu, jest jedną z cech wychodzących naprzeciw polskiemu narodowemu katolicyzmowi, który wyewoluował do swej obecnej formy w ciągu ostatniej dekady. Jednocześnie ruch zielonościowy w Polsce, także katolicki ruch charyzmatyczny, rozwinął się znacząco w ostatnich dwóch dekadach. Nawrócenia i rekonwersje między protestanckimi zielonościowcami i katolickimi charyzmatykami nie są rzadkie. To sprawia, że zielonościowcy są obecnie specyficznym typem społeczno-religijnego „Innego”, jednocześnie odległego i bliskiego. Co więcej, Polscy zielonościowcy okazali się wyjątkowo otwarci na licznych „Innych”: migrantów, misjonarzy, gości przybywających z Globalnego Południa i Ukrainy. „Misjonarze z Południa” i „ukraińscy przybysze”, jak określam matrycę, w której ujmuję tego typu „Innych”, są równie ważni dla współczesnych zielonościowców w Polsce, jak i dla polskiej polityki społecznej. Tak pojmowana matryca pozwala przeanalizować, jak grupy takie jak zielonościowcy, sami będąc polskimi religijnymi i społecznymi „Innymi”, odpowiadają na istotne kwestie społeczne i polityczne, takie jak napływ migrantów i obecny kryzys migracyjny. Dodatkowo obecny kryzys migracyjny w Polsce wymyka się prostym podziałom politycznym i społecznym. „Inni” stanowią część asamblażu współczesnych społecznych i politycznych debat oraz konfliktów w Polsce. Z tego względu „Inni” stanowią złożone narzędzie umożliwiające dotarcie do całego kompleksu zjawisk społecznych, ujmowanych jednak poza dominującą formacją polityczno-religijną.

BADANIA: Badania mają charakter etnograficzny i mają na celu konstrukcję wiedzy akademickiej w oparciu o transformujące badacza doświadczenie (Ingold 2014) uczestnictwa w życiu pentekostalnej wspólnoty, osób i liderów. Przestrzeń wybrana do badań zamyka się w poznawczym trójkącie: Krakowa – miasta uniwersyteckiego i szybko rozwijającego się ośrodka międzynarodowych korporacji; Lublina i wschodniej Polski, będących epicentrum obecnych kryzysów migracyjnych oraz Warszawy centralnego punktu odniesienia wielu grup zielonościowych w Polsce. Badania potrwać dwadzieścia miesięcy, w czasie których badacze będą uczestniczyć i obserwować praktyki konstruowania codzienności przez grupy zielonościowe, analizować wyobrażenia społeczne połączone z działaniami społecznymi oraz obserwować wszelkie praktyki zaangażowania społecznego zielonościowców w Polsce.

EFEKTY: Wyniki projektu uwzględniają kilka poziomów. Spodziewam się, że po zbadaniu poszczególnych przypadków wypracujemy wzorzec interpretacyjny, który będzie informował o współczesnej dynamice polskiego ruchu zielonościowego, w którym „Inni” wprowadzili nowe formy społecznych wyobrażeń i praktyk. Spodziewam się również dowiedzieć, jak zielonościowcy w Polsce rozumieją, swoją przynależność, obywatelstwo, odpowiedzialność obywatelską i zaangażowanie społeczne, biorąc pod uwagę obecną sytuację społeczno-polityczną. Jest to szczególnie ważne, ponieważ wyniki dadzą wgląd w te grupy społeczne, które działają poza polską matrycą katolicką i paradygmatem narodowo-katolickim. Ostatecznie zbadanie „Innych” za pomocą narzędzia „misjonarzy z Południa” i „przybyszów z Ukrainy” zapewni ramę porównawczą dla badań prowadzonych nad pentekostalizmem w kontekście Europy Zachodniej i Globalnego Południa. Dzięki temu będziemy mogli spojrzeć na polski pentekostalizm w szerszym kontekście globalnych przepływów. Zastosowanie ram globalnego pentekostalizmu do Polski ujawni również te aspekty globalnej łączności polskiego pentekostalizmu, które pozostawały do tej pory niezbadane.